§ 33
Lausunto ehdotuksesta Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksiksi

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Terveyslautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista seuraavan lausunnon:

Terveyslautakunta pitää hyvänä, että Helsingin kaupungille saadaan yhteiset esteettömyyslinjaukset. Esteettömyys on keskeinen edellytys kotona asumiselle ja palvelujen saavutettavuudelle kaikille väestöryhmille. Väestön ikääntyessä esteettömyyden merkitys tulee entisestään lisääntymään.

Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteiden mukaan esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan ja esteettömyys huomioidaan mm. hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa, hankinnoissa, aluerakentamishankkeissa, koulutuksessa, sekä virastojen ja kuntien välisessä yhteistyössä.

Esteettömyyden edistäminen on kaikkien toimijoiden yhteinen asia. Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteissa on esitetty yhteistyötä valtionhallinnon ja valtakunnallisten verkostojen kanssa sekä kansainvälisesti. On tärkeää, että tämän yhteistyön tuloksia ja hyviä toimintamalleja tuodaan kaikkien toimijoiden käyttöön.

Esteettömyyslinjausten painopistealueita ovat kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristöt ja palvelut.

Kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa uusilla kaava-alueilla määritellään ne alueet, reitit ja kohteet, jotka edellyttävät esteettömyyden erikoistasoa. Terveydenhuollon palvelut ovat erikoistason kohteita. Laaja-alaisissa vanhojen alueiden kaavamuutoksissa on tärkeää ottaa huomioon palvelujen erikoistaso, kuten linjauksissa on esitettykin.

Esteettömyyslinjauksissa on esitetty tärkeitä ja kannatettavia periaatteita toimintojen sijoituksen ja palvelujen saavutettavuuden sekä julkisen liikenteen verkoston toimivuuden näkökulmasta, kuten esteettömät ja turvalliset yhteydet kadulta sisäänkäynnille, saattoliikenteen pysähtymispaikat, liikkumisesteisten autopaikat sekä esteettömät yhteydet julkisen liikenteen pysäkeiltä palvelupisteisiin.

Näiden periaatteiden edistämiseen ja seurantaan tulee kehittää hyvät toimintamallit.

Suurissa rakennushankkeissa rakennuksen pääsuunnittelija tekee rakennusluvan hakemusvaiheessa esteettömyysselvityksen. Esteettömyyslinjauksissa esitetään, että tämän lisäksi kaupungin esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja antaa samassa yhteydessä lausunnon tai kannanoton. Samoin linjauksissa esitetään, että esteettömyyden toteutuksen ja toimivuuden hyväksyy vastaava projektinjohtaja. Suurempiin kohteisiin tehdään esteettömyyden käyttöönottokatselmus. Terveyslautakunta pitää näitä esityksiä kannatettavina.

Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että rakennusten esteettömyys toteutuu laaja-alaisesti sekä liikkumis- että toimimisesteisten, kuten näkö- ja kuulovammaisten osalta. Siihen tarvitaan osaavaa suunnittelua, suunnitelmien ennakkotarkastusta, rakentamista ja valvontaa. Jälkikäteen rakennuksen valmistuttua todennetut virheet voivat olla mahdotonta tai erittäin kallista korjata.

Terveyslautakunta kannattaa esitettyjen kaupungin yhteisten esteettömyyslinjausten hyväksymistä ja samalla niiden ottamista käyttöön kaikkien hallintokuntien toiminnassa yhteisesti noudatettavina linjauksina.

Terveysvaikutusten arviointi

Terveyspalveluihin pääsyyn, so. terveyspalvelujen saavutettavuuteen vaikuttaa olennaisesti niin kaupunkialueiden, liikennevälineiden kuin rakennustenkin esteettömyys ja sitä kautta esteettömyyden edistämisellä on mahdollista saavuttaa merkittäviä myönteisiä terveysvaikutuksia.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi

Päätösehdotus

Terveyslautakunta päättänee antaa kaupunginhallitukselle Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista seuraavan lausunnon:

Terveyslautakunta pitää hyvänä, että Helsingin kaupungille saadaan yhteiset esteettömyyslinjaukset. Esteettömyys on keskeinen edellytys kotona asumiselle ja palvelujen saavutettavuudelle kaikille

väestöryhmille. Väestön ikääntyessä esteettömyyden merkitys tulee entisestään lisääntymään.

Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteiden mukaan esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan ja esteettömyys huomioidaan mm. hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa, hankinnoissa, aluerakentamishankkeissa, koulutuksessa, sekä virastojen ja kuntien välisessä yhteistyössä.

Esteettömyyden edistäminen on kaikkien toimijoiden yhteinen asia. Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteissa on esitetty yhteistyötä valtionhallinnon ja valtakunnallisten verkostojen kanssa sekä kansainvälisesti. On tärkeää, että tämän yhteistyön tuloksia ja hyviä toimintamalleja tuodaan kaikkien toimijoiden käyttöön.

Esteettömyyslinjausten painopistealueita ovat kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristöt ja palvelut.

Kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa uusilla kaava-alueilla määritellään ne alueet, reitit ja kohteet, jotka edellyttävät esteettömyyden erikoistasoa. Terveydenhuollon palvelut ovat erikoistason kohteita. Laaja-alaisissa vanhojen alueiden kaavamuutoksissa on tärkeää ottaa huomioon palvelujen erikoistaso, kuten linjauksissa on esitettykin.

Esteettömyyslinjauksissa on esitetty tärkeitä ja kannatettavia periaatteita toimintojen sijoituksen ja palvelujen saavutettavuuden sekä julkisen liikenteen verkoston toimivuuden näkökulmasta, kuten esteettömät ja turvalliset yhteydet kadulta sisäänkäynnille, saattoliikenteen pysähtymispaikat, liikkumisesteisten autopaikat sekä esteettömät yhteydet julkisen liikenteen pysäkeiltä palvelupisteisiin. Näiden periaatteiden edistämiseen ja seurantaan tulee kehittää hyvät toimintamallit.

Suurissa rakennushankkeissa rakennuksen pääsuunnittelija tekee rakennusluvan hakemusvaiheessa esteettömyysselvityksen. Esteettömyyslinjauksissa esitetään, että tämän lisäksi kaupungin esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja antaa samassa yhteydessä lausunnon tai kannanoton. Samoin linjauksissa esitetään, että esteettömyyden toteutuksen ja toimivuuden hyväksyy vastaava projektinjohtaja. Suurempiin kohteisiin tehdään esteettömyyden käyttöönottokatselmus. Terveyslautakunta pitää näitä esityksiä kannatettavina.

Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että rakennusten esteettömyys toteutuu laaja-alaisesti sekä liikkumis- että toimimisesteisten, kuten

näkö- ja kuulovammaisten osalta. Siihen tarvitaan osaavaa suunnittelua, suunnitelmien ennakkotarkastusta, rakentamista ja valvontaa. Jälkikäteen rakennuksen valmistuttua todennetut virheet voivat olla mahdotonta tai erittäin kallista korjata.

Terveyslautakunta kannattaa esitettyjen kaupungin yhteisten esteettömyyslinjausten hyväksymistä ja samalla niiden ottamista käyttöön kaikkien hallintokuntien toiminnassa yhteisesti noudatettavina linjauksina.

Terveysvaikutusten arviointi

Terveyspalveluihin pääsyyn, so. terveyspalvelujen saavutettavuuteen vaikuttaa olennaisesti niin kaupunkialueiden, liikennevälineiden kuin rakennustenkin esteettömyys ja sitä kautta esteettömyyden edistämisellä on mahdollista saavuttaa merkittäviä myönteisiä terveysvaikutuksia.

Esittelijä

Esityksen taustaa

Helsingin kaupunginhallitus hyväksyi 15.10.2001 kaupungin liikkumisesteettömyysstrategiaa
koskevan ohjelman vuosille 2001-2010. Tällöin kaupunginhallitus päätti myös perustaa Esteetön Helsinki -projektin (nykyisin Helsinki kaikille -projekti) ajalle 1.1.2002 31.12.2011. Projektin vastuulla on ollut ohjelman koordinointi, tiedottaminen, raportointi ja laadunvarmistus. Projekti on organisoitu rakennusvirastoon.

Helsinki kaikille -projekti on laatinut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset. Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten laadinta perustuu kaupunginhallituksen 17.5.2010 tekemään Helsingin kaupungin esteettömyyssuunnitelman etenemisestä ajalta 1.1.2003-28.5.2009 tekemään päätökseen (pöytäkirja 19/2010 § 644). Kaupunginhallitus kehotti Helsinki kaikille -projektia laatimaan yhteistyössä virastojen ja
liikelaitosten sekä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa ehdotuksen Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista.

Esteettömyyslinjaukset esiteltiin vammais- ja vanhusneuvostoille vuonna 2010. Saadut kommentit huomioitiin linjausten jatkotyöstämisessä. Esteettömyyslinjauksista pyydettiin lausunnot keskeisiltä hallintokunnilta, vammaisjärjestöiltä ja sidosryhmiltä keväällä 2011. Saadut lausunnot on huomioitu lopullisia esteettömyyslinjauksia laadittaessa. Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmä käsitteli lausunnoissa esitetyt muutos- ja parannusehdotukset 13.9.2011.

Esitys esteettömyyslinjauksiksi on tämän esityksen oheismateriaalina.

Ehdotuksesta esteettömyyslinjauksiksi pyydetään terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle 15.2.2012 mennessä. Lausunto on pyydetty myös Helsingin liikennelaitoksen johtokunnalta, Kiinteistölautakunnalta, rakennuslautakunnalta, sosiaalilautakunnalta, teknisten palvelujen lautakunnalta sekä talous- ja suunnittelukeskukselta.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset 15.11.2011

Päätöshistoria

Kaupunkisuunnittelulautakunta 31.01.2012 § 30

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkisuunnittelulautakunta pitää hyvänä, että esteettömyysasioita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti osana kaupungin kehitystä. Kaupunkisuunnitteluvirasto on jo pitkään käsitellyt esteettömyysasioita yhtenä keskeisenä kaupunkisuunnittelua ohjaavana näkökulmana toiminnassaan. Esteettömyysnäkökulman huomioimista on kaavoituksessa pidetty tarpeellisena kaikilla kaavatasoilla. Lisäksi erityisen tärkeäksi on havaittu asian ratkaisuhakuinen käsittely kaupunkisuunnitteluviraston ja muiden hallintokuntien välillä. Esimerkiksi julkisten alueiden suunnitelmat ja eteneminen kohti toteutusta tehdään yhteistyössä rakennusviraston kanssa ja tähän on toimiva menettely olemassa. Myös rakennusvalvontaviraston kanssa on haettu yhteisiä ratkaisuja esimerkiksi pientalotyyppien kehitystyössä.

Kuten Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa esitetään, on kaavoitus avainasemassa esteettömän kaupunkirakenteen muodostumisessa. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa kategorisiin,

määräävin sääntöihin, joiden mukaan tietyt kaavoitusratkaisut säännönmukaisesti estettäisiin. Esteettömyysmääräysten tiukka tulkinta voi esimerkiksi johtaa tilanteeseen, jossa leveiden katutilojen ja muun väljän rakenteen vaatimukset estävät urbaanin kaupunkirakenteen suunnittelun ja rakentamisen. Ne voivat myös estää joidenkin rakennustyyppien suunnittelun ja toteuttamisen Helsingissä kokonaan.

Esteettömyysmääräysten ylikorostuminen muiden hyvien suunnitteluratkaisujen kustannuksella saattaa heikentää muita toiminnallisia ratkaisuja tai suorastaan johtaa kohtuuttomiin suunnitteluratkaisuihin. Esimerkiksi uusilla tiiviillä kaupunkipientalotonteilla luiskavaatimukset sisäänkäyntien yhteydessä voivat johtaa huonoihin tai kalliisiin teknisiin erityisratkaisuihin kosteuden pitämiseksi poissa rakennuksesta. On huomattava, että erityisratkaisut usein nostavat rakentamisen kustannuksia, vaikkakaan eivät aina.

Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa esteettömyysnäkökulman huomioimisessa linjaa, jossa esteettömyys ratkaistaan parhaalla mahdollisella tavalla yhtenä suunnittelukysymyksenä muiden joukossa, aina kyseisen suunnittelualueen erityispiirteet huomioiden.

Ylemmän kaavatason periaatteiden noudattaminen on olennainen osa asemakaavoitusta, myös esteettömyyden osalta. Erityisissä esteettömyystarkasteluja vaativissa suunnittelukohteissa, esimerkiksi maaston suuria korkeuseroja sisältävissä kohteissa, suunnittelua voidaan tehdä yhteistyössä esteettömyydestä vastaavan projektipäällikön (esim. esteettömyysasiamies ym.) kanssa. Yleispiirteisen suunnittelun yhteydessä toimiva yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja muiden hallintokuntien, erityisesti rakennusviraston välillä on jo nyt toimiva ja riittävä menettelytapa.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Alpo Tani, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37316
alpo.tani(a)hel.fi

Teknisen palvelun lautakunta 19.01.2012 § 4

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Teknisen palvelun lautakunta päätti antaa esityksen mukaisen lausunnon kaupunginhallitukselle.

Esittelijä
toimitusjohtaja
Timo Martiskainen

Lisätiedot
Kari Haapaniemi, yksikönjohtaja, puhelin: +358931039630
kari.haapaniemi(a)hel.fi
Jorma Lamminmäki, hankintajohtaja, puhelin
jorma.lamminmaki(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 22.11.2011 § 627

pöydälle 15.11.2011

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Yleisten töiden lautakunta päätti esittää, että kaupunginhallitus hyväksyy Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset.

Esteettömyyslinjausten laadinta

Helsinki kaikille -projekti on laatinut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset (liite 1). Kaupunginhallitus kehotti 17.5.2010 Helsinki kaikille -projektia laatimaan yhteistyössä virastojen ja liikelaitosten sekä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa ehdotuksen Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista.

Esteettömyyslinjaukset on esitelty vammais- ja vanhusneuvostoille vuonna 2010. Saadut kommentit on huomioitu linjausten jatkotyöstämisessä. Esteettömyyslinjauksista on pyydetty lausunnot keskeisiltä hallintokunnilta, vammaisjärjestöiltä ja sidosryhmiltä keväällä 2011 (liite 2). Saadut lausunnot ovat liitteessä 3 ja niiden sisältö on huomioitu lopullisia esteettömyyslinjauksia laadittaessa. Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmä on käsitellyt lausunnoissa esitetyt muutos- ja parannusehdotukset 13.9.2011.

Esteettömyyslinjausten tavoite ja sisältö

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksien tarkoituksena on toimia yhtenäisinä koko kaupunkia ja kaikkia hallintokuntia koskevina yleisinä linjauksina esteettömyystyössä. Esteettömyyslinjaukset muodostavat kokonaiskehyksen eri hallintokuntien omille esteettömyyteen liittyville toteutusohjelmille ja hallintokuntien kesken käytävälle vuorovaikutukselle. Varsinaiset toteutustoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut määritellään hallintokuntien omissa toteutusohjelmissa ja toteutussuunnitelmissa.

Yhtenä esteettömyyslinjausten tavoitteena on lisätä yhteistyötä hallintokuntien toimialojen rajapinnoissa ja näin varmistaa esteettömyyden toteutuminen. Esteettömyyslinjaukset edistävät esteettömyyden liittämistä osaksi jokaisen hallintokunnan normaalia toimintaa.

Esteettömyyslinjaukset sisältävät yleiset toimintaperiaatteet ja lisäksi esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikenne-suunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristö ja palvelut. Esteettömyyslinjaukset koskevat kaikkia hallintokuntia, joiden toimintaan kyseinen kokonaisuus liittyy.

Yleiset toimintaperiaatteet

Esteettömyyttä edistetään seuraavilla yleisillä toimintaperiaatteilla:

- Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan
- Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi mittariksi asunto- ja elinkeino-ohjelmaan
- Esteettömyys huomioidaan hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa
- Esteettömyys on yhtenä osana hankkeiden tilausasiakirjoja
- Eri hallintokuntien välillä tehdään tiivistä yhteistyötä alueellisesti
- Esteettömyyttä edistetään myös aluerakentamishankkeiden kautta: valmistuneita Helsinki kaikille -projektin tuottamia esteettömyysohjeita (SuRaKu-projekti, katualueita koskevat tyyppipiirustukset, Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve -hankkeen oppaat sekä symboli-projekti) hyödynnetään hankkeissa
- Varmistetaan, että Helsingin kaupungin tilaajilla ja tuottajilla on riittävä tietotaito esteettömyydestä: eri hallintokuntien henkilökunnille järjestetään koulutusta esteettömyysasioissa
- Hankintojen kilpailutuksissa ja erilaisissa sopimuksissa huomioidaan myös esteettömyyden vaatimukset (esteettömyys lisätään yhdeksi kilpailutuskriteeriksi). Kaupungin käyttämiltä konsulteilta edellytetään esteettömyysosaamista
- Esteettömyysnäkökulma huomioidaan kaupungin kehittämishankkeissa
- Pääkaupunkiseudun kuntien välillä tehdään yhteistyötä esteettömyyden edistämisessä (mm. kaavoitus, joukkoliikenne, asuminen)
- Valtakunnallinen verkostoituminen: kunnallisten esteettömyysasiantuntijoiden välistä yhteistyötä jatketaan
- Yhteistyö valtionhallinnon kanssa: osallistutaan eri ministeriöiden esteettömyyttä koskeviin kehittämishankkeisiin

- Kansainvälisyys: yhteistyötä muiden maiden esteettömyysasiantuntijoiden kanssa jatketaan
- Yksityiset tahot - mm. kiinteistöjen omistajat, yritykset ja elinkeinonharjoittajat - otetaan huomioon yhteistyökumppaneina mahdollisimman aikaisessa vaiheessa esteettömyystoimenpiteitä suunniteltaessa

Esteettömyyden painopistealueet

Esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen:

- kaavoitus ja liikennesuunnittelu
- rakennukset
- yleiset alueet
- asuinympäristö ja
- palvelut

Esteettömyyslinjaukset painopistealueittain on esitetty liitteessä 1, kohta 3.2.

Esteettömyyslinjausten toteutumisen arviointi ja seuranta

Kaupunginhallitus päätti 10.10.2011 yleisten töiden lautakunnan esityksen mukaisesti, että esteettömyystyön koordinointia ja edistämistä sekä esteettömyyden toimeenpanon seurantaa varten kaupunginhallitus tulee asettamaan esteettömyysasioiden neuvottelukunnan.

Neuvottelukunnan keskeisimpinä työkaluina esteettömyyden toteutumisen seurannassa toimivat nämä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset ja Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmän jo aikaisemmin hyväksymä esteettömyysmittaristo. Neuvottelukunta raportoi toiminnastaan vuosittain kaupunginhallitukselle.

15.11.2011 Pöydälle

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Pirjo Tujula, projektinjohtaja, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi